

ПЕРШІ ДИРЕКТОРИ ХІМЕСГ

В цій статті ми розповімо про одного з перших директорів ХІМЕСГ (1931 – 1932 рр.) Данила Євменовича Кудря.

Незважаючи на те, що він був відомим політичним діячем України в роки революції та громадянської війни, зараз про нього майже забули. В книзі „Служение Отечеству и долгу. Очерки о жизни и деятельности ректоров харьковских вузов (1805-2004 г.)”, яка підготовлена колективом авторів за загальною редакцією проф. В.І.Астахової, що вийшла у Харкові два роки тому, говориться, що про Д.Є.Кудря не вдалося знайти біографічних даних авторам не вдалося. Готуючись до 75- річного ювілею університету у 2005 році, ми постаралися віднайти документи та матеріали, спомини його сучасників, які дали змогу відновити життєвий шлях цієї цікавої людини.

Данило Євменович Кудря народився 9 грудня 1885 р. на хуторі Березівському Полтавського повіту у родині заможного селянина. У 1904 р., після початку російсько-японської війни, він іде добровольцем на фронт, де дослужився до чину прапорщика. Після закінчення у 1908 р. Казанського піхотного училища повертається до армії, де розпочинає революційну діяльність в партії есерів. У 1914 р. він закінчує агрономічний факультет Київського політехнічного інституту. З початком I світової війни Д.Кудря був мобілізований на фронт і пройшов шлях від командира транспортно-загону до командира батальйону, виявив відвагу та уміння воювати. Його було нагороджено орденами Анни 4, 3 та 2 ступенів, Станіслава 3 та 2 ступенів, Володимира 4 ступеню та солдатським Георгієвським хрестом 4 ступеню (остання медаль вважалася особливо почесною для офіцерів, оскільки нагородження відбувалося за поданням солдат). Після лютневої революції Д.Кудря обирається головою корпусного

комітету і входить в конфлікт з вищим есерівським керівництвом - Б.Савінковим та О.Керенським, які, як представники Тимчасового уряду, приїздили в корпус напередодні липневого наступу.

У жовтні 1917 р. він зустрівся у Києві з С.Петлюрою та В.Винниченкою і підтримував ідею українізації військ. Він повертається на фронт помічником комісара фронту, представником Центральної Ради і Генерального секретаріату. Невдовзі Д.Кудря обирається головкомандуючим Південно-Західним фронтом і віддає наказ про демобілізацію армії. У 1919 р. вступає до партії боротьбистів, стає замісником наркома продовольства О.Г.Шліхтера, а у 1920 р. разом з іншими боротьбистами Д. Кудря увійшов до КП(б)У. З 1922 р. він живе у Харкові. Працює замісником голови правління Українбанку (Всеукраїнського кооперативного банку), а з 1929 р. - його головою. Д.Кудря відіграє помітну роль у культурному житті міста. На протязі двох років він очолює Всеукраїнське театральне товариство і приймає активну участь у створенні в Харкові українського оперного та українського драматичного театрів.

Початок 30-х років – час крутого повороту в більшовицькій аграрній політиці. Д.Є.Кудря став головою тресту Дніпроелектросількомбінатів (ДЕСК), який виник навколо Дніпрельстану і передбачав створення повністю індустріалізованого колгоспно-радгоспного виробництва. У 1931 р. Д.Кудря переходить із ДЕСК'а у вищий навчальний заклад – ХІМЕСГ, який було створено у 1930 р. з метою підготовки інженерних кадрів для масово створюваних в країні МТС.

Мало збереглося документів про його роботу (майже рік) на посаді директора ХІМЕСГ. Проте ця робота співпала з важким періодом у розвитку вищої школи, коли ще в повній мірі здійснювалася більшовицька реформа вищої школи

(вона почалася у 1930 р.) з її крайнощами: надмірним перевантаженням студентів виробничою практикою (а фактично постійними відволіканнями студентів на різноманітні господарські кампанії), чехардою в навчальних планах і програмах, відсутністю необхідної навчально-лабораторної бази, бригадно-лабораторним методом навчання тощо. Та все ж таки новий інститут зростав і розвивався. У роки його директорства було продовжено будівництво нового навчального корпусу і гуртожитку на Павловому Полі, інститут одержав дві будівлі на Толкачівці під студентські гуртожитки. У 1932 р. колектив інституту прийняв участь у створенні на заводі «Серп і молот» технічних шкіл, у яких навчалися сотні робітників, а заняття проводили викладачі ХІМЕСГ. Окрім того, у цей період за завданням уряду інститут створив курси підготовки механізаторів-трактористів та комбайнерів для сільського господарства. Однак стан навчально-матеріальної бази, кадрового складу інституту, побутових умов життя студентів також залишався вкрай важким.

У 1932 р. Д.Кудря повертається до банківської системи. Він стає управляючим сільськогосподарського банку (Соцзембанк). В умовах наростаючих політичних репресій влада не пробачила йому минулої есерівсько - боротьбистської діяльності. У 1934 р. незабаром після вбивства С.Кірова його було заарештовано у Києві у справі „Підпільної контрреволюційної боротьбистської організації”, яка немов би то хотіла ліквідувати радянську владу в Україні і створити тут незалежну буржуазну республіку. Його було засуджено на 7 років, загинув він у сталінських тюрмах.

Б.Г. Москальов, завідувач кафедри історії України та політології ХНТУСГ імені Петра Василенка Н.П.Москальова, директор Музею історії університету